รูปแบบของกรรมวิธีการผลิตและรูปแบบสินค้าถูกปรับให้สอดคล้องตามความต้องการกลุ่มลูกค้าและผู้ใช้งานมากขึ้น การผลิตงานหัตถกรรมจักสานของชาวบ้านในอดีตสามารถผลิตได้แบบเบ็ดเสร็จทั้งกระบวนการ ตามความชำนาญเฉพาะตน ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ การทำโครงสร้าง การจักตอก การสาน และการประกอบขึ้นเป็นงานที่สมบูรณ์

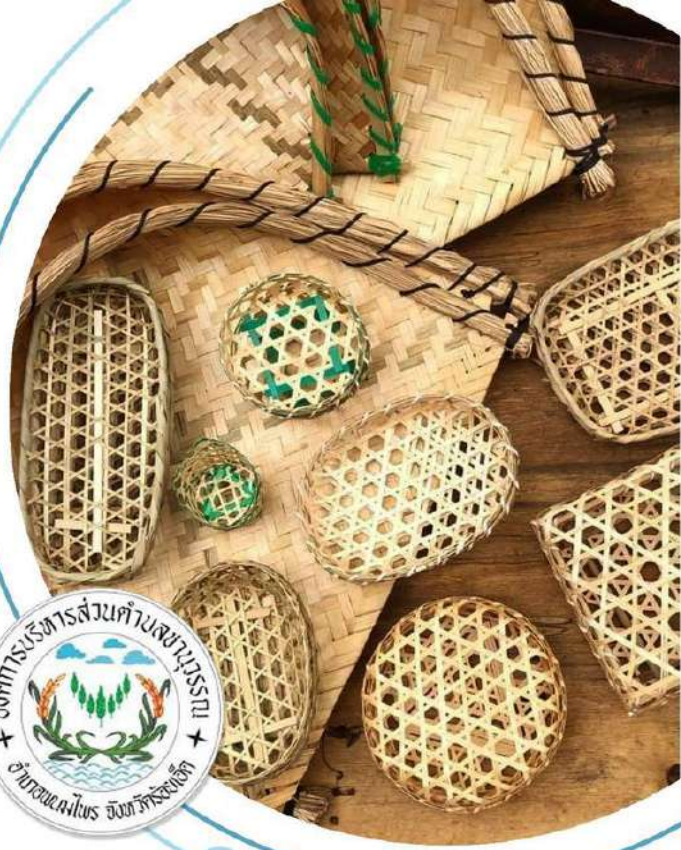

ภูมิปัญญาด้านงานหัตถกรรม จักสานของไทยถือเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้รับสืบทอดต่อกันมา สร้างรายได้ให้กับชุมชนมาหลายชั่วอายุคน แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป แต่งานจักสานก็ได้มีการพัฒนาขึ้นให้เข้ากับความต้องการของตลาดตลอดมา หากเปรียบงานจักสานเป็นแฟชั่นอย่างหนึ่ง ก็คงบอกได้ว่าเป็นแฟชั่นที่ไม่เคยตกยุค จากการปรับตัวหลายๆ อย่าง นำไปสู่กระบวนการจัดการอาชีพหัตถกรรมจักสานที่ยั่งยืน ถือได้ว่าอาชีพหัตถกรรมจักสานนี้เป็นอาชีพที่ไม่มีวันตาย ยังคงสร้างคนสร้างงาน และอยู่คู่กับประเทศได้อีกนานแสนนาน

องค์การบริหารส่วนตำบลชานุวรรณ

043-669424

91 หมู่ที่ 4 ตำบลชานุวรรณ
อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด 45140

หัตถกรรมจักสาน วิถีชุมชน จากไม้ไผ่

องค์การบริหารส่วนตำบลชานุวรรณ
อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

หัตถกรรมจักสาน จากไม้ไผ่

จากความเชื่อในอดีต กับวิถีชีวิตของชาวไทย *ต้นไผ่* ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านงานหัตถกรรมจักสาน เพื่อทำมาเป็นข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อประโยชน์ใช้สอยและยังสะท้อนวัฒนธรรม สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาของชาวบ้านได้อีกด้วย

ภูมิปัญญาในการทำงานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ทั่วไป จะมีขั้นตอนและวิธีการผลิต ของงานหัตถกรรมที่เหมือน หรือแตกต่างกันไปตามรูปแบบ รูปทรง องค์ความรู้ภูมิปัญญาและทักษะฝีมือของช่างที่สั่งสมมา แต่โดยปกติจะมีกระบวนการขั้นตอนในการทำที่คล้ายคลึงกันในแถบทุกภาคในประเทศไทย

ไม้ไผ่ ที่นำมาใช้สำหรับการทำงานหัตถกรรมจักสาน จะต้องเป็นไผ่ที่มีอายุไม่น้อยกว่า 2 ปี ต้องเลือกพันธุ์ที่สามารถยืดหยุ่นได้ดี ลำต้นยาว เมื่อเวลานำมาชักเลียดจะได้เส้นตอกที่ยาว โดยนิยมนำไม้ไผ่ที่ได้มาแช่ลงน้ำทิ้งไว้ 7 ถึง10 วัน เพื่อป้องกันแมลง และบางครั้งใช้กรรมวิธีการตากแห้ง เพื่อช่วยสกัดน้ำมันไผ่ออกเป็นการสร้างความคงทน แข็งแรง และความสวยงามให้ไม้ไผ่ยิ่งขึ้น

การจัดเตรียมวัตถุดิบ

การเตรียมวัตถุดิบเพื่อการสานหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ก็ถือเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความรู้หรือภูมิปัญญาในการเตรียมวัตถุดิบ เพื่อทำให้ได้ วัตถุดิบมีคุณภาพ ไม่เป็นมอดไม่ขึ้นรา ได้เส้นตอกที่มีขนาดสม่ำเสมอตามที่ต้องการ และมีสีสันสวยงาม และมีลวดลายที่เหมาะสมกับชิ้นงาน รวมทั้งการพัฒนาหาเทคนิค วิธีการป้องกันมอดและแมลงของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานด้วยการรมควัน ที่สามารถทำให้เครื่องจักสานมีผิวแห้งสนิทไม่ขึ้นรา

วัสดุ / อุปกรณ์ การจักสานไม้ไผ่

เครื่องมือในการผลิตหัตถกรรมจักสาน มีการทำใช้สืบต่อกันมาแต่โบราณ มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ รูปแบบ บ้างตามความต้องการของช่างและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบด้วย

ไม้ไผ่ อาทิ ไผ่สีสุก ไผ่ซาง ไผ่บง ไผ่ตง หรือ ไผ่นวล

มีดอีโต้ สาหรับผ่าไม้ไผ่, มีดสาหรับจักตอก

มีดสำหรับเหลาขอบ, กรรไกร, กาว, ค้อน, ตัวหนีบ, ตะปู

พิมพ์สำหรับขึ้นโครงต่างๆ เป็นต้น

การจัก “ตอก”

ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการเตรียมวัสดุในการทำเครื่องจักสานขั้นแรก เป็นงานที่ยังคงทำด้วยฝีมือ การจักตอกเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาบรรพบุรุษและเทคนิคที่ช่างต้องเรียนรู้ การกดมีดให้ผ่านเนื้อไม้และผิวไม้ไผ่ให้ได้เส้นตอกที่หนาหรือบางเท่ากันตลอดนั้น ช่างที่มีฝีมือดีจะจักตอกด้วยความชำนาญและได้เส้นตอกที่มีความหนาหรือบางที่สม่ำเสมอตลอดทั้งเส้น ช่างจักตอกจึงเป็นผู้หนึ่งที่มีความสำคัญและส่วนใหญ่ก็จะเป็นผู้สูงอายุที่มีความชำนาญในการจัดตอก

